

Yttrande angående Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen

Sammanfattning

Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslagen i Miljöprövningsutredningens betänkande Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33).

- Energimyndigheten är positiv till ändringstillstånd som huvudregel.
- Energimyndigheten delar utredningens uppfattning att en stärkt kompetens vid länsstyrelserna genom en klimatstyrka indirekt skulle bidra till förkortade tillståndsprocesser och effektivisera deras arbete.
- Energimyndigheten ställer sig positiv till förslaget om att bilda ett kunskapscentrum som kan bistå länsstyrelser och klimatstyrkan under förutsättning att i utredningen beskrivna resurser tillförs. Uppdraget behöver också förtydligas. Alternativt tilldelas Energimyndigheten ett inledande uppdrag att utreda kunskapscentrets utformning och organisation.
- Energimyndigheten är positiv till förslaget att uppdatera riksintressen, om detta kombineras med krav på värdebeskrivningar. Myndigheten anser dock att utredningens förslag gällande framtagande av strategi- och planeringsdokument för riksintressen kan vara positivt, men skapar många frågor.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndighetens uppdrag innebär olika typer av kontakt med och främjande av verksamheter som berörs av miljöprövningen. Verksamheterna är en viktig del av samhällets omställning till ett hållbart energisystem, exempelvis genom produktion och användning av energi. Men inte minst genom att införa ny teknik som är viktig för omställningen såsom koldioxidinfångning, elektrifiering och tillverkning av förnybara bränslen. Energimyndigheten ser därför mycket positivt

på att utredningen gjort en grundlig genomgång för en effektivare miljöprövning som underlättar för miljö- och klimatförbättrande investeringar.

Energimyndigheten bedömer att förslagen i utredningen sammantaget innebär att miljöprövningsprocessen effektiviseras och att förutsägbarheten i den ökar med bibehållet miljöskydd. Förslagen om enklare regler vid ändring av en verksamhet, obligatorisk omprövning och de statliga myndigheternas roll i miljöprövningen bidrar alla i olika grad till detta. Likaså är det positivt med förslagen rörande prövningsmyndigheternas processledning och handläggning, i synnerhet förslaget att främja digital handläggning vilket Energimyndigheten bedömer skulle förenkla processerna och effektivisera arbetet mycket. Myndigheten delar också utredningens bedömning att komplexiteten i urvalet av förtursverksamheter och den snabba teknikutvecklingen gör att de nu föreslagna ändringarna är ett bättre alternativ än ett begränsat förtursförfarande.

Gällande förslaget om att det bör utredas hur en ökad användning av generella föreskrifter kan effektivisera tillståndsprövningen delar Energimyndigheten utredningens syn att det är en utmaning att hitta rätt nivå på sådana föreskrifter så att inte följderna blir ett försämrat miljöskydd. Det är viktigt att förslaget om ökad användning av generella föreskrifter inte leder till att den individuella prövningen åsidosätts så att det leder till en negativ påverkan på miljön. Energimyndigheten bedömer det sammantaget som tveksamt om generella föreskrifter skulle innebära en effektivisering av tillståndsprövningen.

De flesta förslagen i utredningen gör inte skillnad på verksamhetens eller åtgärdens art och huruvida den bidrar till den gröna omställningen eller inte. Förslagen syftar till en effektivisering av prövningsprocessen oavsett vilken verksamhet som prövas. Förslagen rörande särskilt stöd till klimatprojekt (en klimatstyrka vid länsstyrelserna och ett kunskapscentrum hos Energimyndigheten för industrins klimatomställning) är dock undantag då de specifikt syftar till att effektivisera och förstärka prövningen av verksamheter som väsentligt bidrar till den gröna omställningen.

Energimyndigheten delar utredningens uppfattning att en stärkt kompetens vid länsstyrelserna genom en klimatstyrka indirekt skulle bidra till förkortade tillståndprocesser och effektivisera deras arbete. Behovet av att accelerera klimatomställning genom att bland annat ställa om industrin motivera att klimatprojekt får en särställning. Behovet av att hantera miljöprövningar (avseende klimatprojekt och ny teknik) kommer att variera över landet likväl som kompetensen varierar för att hantera och handlägga dessa hos länsstyrelserna. Det gör att förslaget om en klimatstyrka är väl grundat och kan effektivisera verksamheten.

När det gäller förslaget om att det bildas ett kunskapscentrum som kan bistå länsstyrelser och klimatstyrkan genom att inhämta och förmedla kunskap om tekniker och processer samt vid behov bistå vid bedömningen är Energimyndigheten positiv. Det finns god kompetens på myndigheten inom

dessa områden. Beskrivningen i utredningen är dock övergripande och med olika alternativa lösningar. Ett eventuellt uppdrag behöver preciseras och att kunskapscentret förs in i myndighetens instruktion, enligt förslaget, är en förutsättning. Utifrån den översiktliga beskrivning av kunskapscentret som ges i utredningen, med exempel på olika alternativa utformningar, behöver kunskapscentrets uppgift och organisation också konkretiseras innan det kan startas. Om förslaget att inrätta kunskapscentret går igenom är det lämpligt att Energimyndigheten tilldelas ett regeringsuppdrag på liknande sätt som när myndigheten fick i uppdrag att vara nationellt centrum för avskiljning och lagring av koldioxid (CCS). I detta uppdrag kan även utredning och framtagande av förslag på lämplig utformning och organisation av kunskapscentret ingå.

Utredningen anger i konsekvensanalysen att kunskapscentrumet bedöms kosta omkring 4 miljoner kronor per år. Detta utgår från ett centrum med 3–4 årsarbetskrafter där en årsarbetskraft beräknas till cirka 1 miljon kronor. Utredningen bedömer att centrumet behöver bestå av åtminstone 3 årsarbetskrafter för att det ska kunna vara verkningsfullt. Den uppskattning om resursbehovet som utredningen för fram verkar rimlig med dagens kunskap om den pågående omställningen av industrin. Den föreslagna uppgiften kan inte genomföras med befintliga resurser och medel.

Energimyndigheten anser vidare att utredningens förslag om samordning av riksintressen har en god tanke men förslaget behöver bearbetas vidare. Ett sådant uppdrag skulle behöva ett tydligt syfte och mål, med tydliga avgränsningar. Riksintressemyndigheterna har en möjlighet att lyfta upp och isolera de målkonflikter som kan finnas mellan riksintressen på ett generellt plan och vägleda länsstyrelserna utifrån det. Riksintressemyndigheterna har även möjlighet att ge förslag på potentiella lösningar där riksintressen står mot varandra men det är i slutändan en politisk fråga att prioritera där intressen står mot varandra. Riksintressen står inte heller endast i konflikt med andra riksintressen när syftet är en snabbare grön omställning, verksamheter som inte faller under dagens riksintressesystem kan också ses som relevanta, till exempel koldioxidlagring. Målkonflikter kan till och med finnas mellan de riksintressen myndigheterna ansvarar för och myndigheternas övriga uppdrag. Energimyndigheten ifrågasätter om de medel som utredningen anser skulle behövas för arbetet är tillräckliga, då arbetet med riksintressen är tidskrävande.

Energimyndigheten är positiv till det föreslagna kravet på uppdaterade riksintressen, men anser att dessa behöver ha en tydligare värdebeskrivning per område än idag för att kunna vara användbara i prioritering av mark- och vattenanvändning.

Energimyndigheten är positiv till att införa ändringsansökan som huvudregel vid ansökan om att ändra en miljöfarlig verksamhet. I dagsläget är processen för generationsväxling av vindkraft mer komplicerad än vad den behöver vara.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Robert Andréén. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningschef Lena Callermo och chefsjurist Rikard Jansson. Föredragande har varit handläggaren Malin Karlsson.

Robert Andréén

Malin Karlsson

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift.